

О.А. ПОДОЛЯНЧУК*

(Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна)

Облікова політика щодо заробітної плати

Облікова політика, як один із внутрішніх нормативних документів організації облікового процесу, займає вагомe місце у загальній системі інформаційного забезпечення бухгалтерського обліку підприємства. Метою статті є узагальнення наукових думок вчених щодо змісту облікової політики та обґрунтування об'єктивності представлення елементів в частині обліку оплати праці та виплат працівникам. Досліджено категорійне визначення облікової політики в нормативно-правовому полі та наукових публікаціях. Дослідження етапів формування облікової політики вплинуло на обґрунтування доцільності виокремлення двох стадій: організаційної та методичної. Відзначено, що перелік визначених законодавством принципів не потрібно зазначати в обліковій політиці, адже вони є обов'язковими до виконання і підприємство зобов'язане їх дотримуватися. Процедури обліку повинні бути враховані, оскільки передбачають організацію облікового процесу. Через розкриття методів обліку визначатимуться альтернативні варіанти методики та методології обліку окремих об'єктів. Визначено, що формування облікової політики окремо взятого підприємства залежить від особливостей його виробничо-господарської, комерційної та інших видів діяльності, організаційно-правової форми та законодавчого регулювання обліку, а також від розуміння змісту облікової політики практикуючим бухгалтером. Акцентовано увагу на елементах облікової політики в частині оплати праці. Дослідження облікової політики сільськогосподарських підприємств різної організаційно-правової форми підтверджує різнобічні варіанти елементів облікової політики в частині заробітної плати. Доведено, що облікова політика в частині оплати праці та виплат працівникам повинна містити лише ті елементи, які на законодавчому рівні мають декілька варіантів організаційного та методичного аспектів обліку.

Ключові слова: облікова політика, принципи звітності, облікові процедури, метод бухгалтерського обліку, заробітна плата.

О.А. PODOLIANCHUK

(Vinnytsia National Agrarian University, Vinnytsia, Ukraine)

Accounting Policy Concerning Wages

Accounting policy as one of the internal regulatory documents for the accounting organization, occupies an important place in the general system of information support for the enterprise' accounting. The purpose of the article is to summarize the scientists' opinions regarding the content of accounting policy and justify the objectivity of the presentation of accounting policy elements in the part of accounting for payments to employees. The definition of accounting policy in the normative-legal acts and scientific publications was investigated. Based on the study of the stages of accounting policy formation, the author determines two stages: organizational and methodical. It was noted that the list of principles defined by the legislation does not need to be indicated in the accounting policy, because they are mandatory for execution and the enterprise is obliged to comply with them. At the same time, the accounting procedures should be taken into account, as they provide the organization of the accounting process. Disclosure of accounting methods allows to show the alternative variants of methods and methodology of accounting of separate objects. It was determined that the accounting policy formation of an individual enterprise depends on the characteristics of its production and business, commercial and other types of activities, the organizational and legal form and legislative regulation of accounting, as well as on understanding the content of accounting policy by a practicing accountant. In the article the author's attention is focused on the elements of accounting policy concerning payments to employees. The study of the accounting policy of agricultural enterprises of various organizational and legal forms confirms the existing of the versatile variants of accounting policy elements concerning wages. It was proved that the accounting policy concerning payments to employees should contain only those elements that at the legislative level have several options of accounting methods use.

Keywords: accounting policy, principles of reporting, accounting procedures, accounting method, wages.

* Подолянчук Олена Анатоліївна, завідувач кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки факультету обліку і аудиту Вінницького національного аграрного університету (м. Вінниця), кандидат економічних наук, доцент.

Постановка проблеми. Інформація про діяльність підприємницьких структур відображається в первинних документах та облікових регістрах, в системі рахунків бухгалтерського обліку, а також узагальнюється у відповідних формах звітності. Загальновідомо, що ведення обліку та формування звітності регламентується відповідними законодавчими та нормативними актами, серед яких вагоме місце відведено внутрішнім розпорядчим і регламентаційним документам підприємств.

Основою внутрішнього нормативно-правового забезпечення організації та методики облікового процесу на підприємстві є розпорядчий документ про облікову політику.

Сполучення двох слів «облікова політика» було введено в термінологію бухгалтерського обліку у 1999 році із прийняттям Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Законом передбачено самостійність суб'єкта господарювання в питанні формування облікової політики. Однак, ступінь власного рішення у формуванні елементів облікової політики обмежений державною регламентацією, яка визначена у національних положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку.

Як зазначають науковці та свідчать власні дослідження, обліковій політиці зі сторони власників підприємств приділяється недостатньо уваги. З огляду на це, питання облікового процесу оплати праці та виплат працівникам залишаються

актуальним об'єктом наукових пошуків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми змісту, елементів, внутрішньої регламентації облікової політики розкриваються у працях Ф.Ф. Бугинця, Л.В. Гуцаленко, В.М. Жука, Ю.В. Золотницької, І.М. Ізвєкової, А.О. Касич, Г.О. Король, Н.В. Овсяк, В.С. Олійник, О.В. Онищенко, Н.Л. Правдюк, М.Т. Щирби, І.М. Щирби та інших. Вчені розкривають сутність облікової політики, фактори впливу на її формування, складові та елементи. Не зменшуючи цінності наукових досліджень, хочемо зазначити, що питання облікової політики оплати праці та заробітної плати залишається дискусійним, а відтак вимагає подальшого вивчення.

Метою статті є узагальнення наукових думок вчених щодо змісту дефініції «облікова політика» та обґрунтування об'єктивності представлення елементів в частині обліку оплати праці та виплат працівникам.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності [14]. Визначення облікової політики регулюється і рядом інших законодавчих та нормативних документів (табл. 1).

Таблиця 1

Нормативно-правове регулювання облікової політики

Законодавчі документи	Визначення
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [9]	Облікові політики – конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності.
Про облікову політику: Лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005 р. № 31-34000-10-5/27793 [15]	Облікова політика визначається на основі положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку і фінансової звітності
Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємств від 27.06.2013 р. № 635 [7]	У розпорядчому документі про облікову політику наводяться принципи, методи і процедури, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності та щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більш ніж один їх варіант, а також попередні оцінки, які використовуються підприємством з метою розподілу витрат між відповідними звітними періодами.
Методичні рекомендації щодо облікової політики суб'єкта державного сектору від 23.01.2015 р. № 11 [8]	У розпорядчому документі про облікову політику визначаються принципи, методи і процедури, які використовуються суб'єктом державного сектору для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності та щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більш ніж один їх варіант, а також строки корисного використання груп основних засобів та нематеріальних активів.

Джерело: узагальнено автором за [7-9; 15].

Зауважимо, що представлені тлумачення облікової політики майже ідентичні, в т.ч. у певній складовій відповідають міжнародним нормам.

Проте, на думку науковців, надане визначення є стислим та не дає можливості усвідомити всю значущість облікової політики в системі управління

підприємством, той вплив, що вона чинить на ефективність використання виробничого та фінансового потенціалу конкретного підприємства [6, с. 782].

У зв'язку із цим в наукових дослідженнях спостерігаються різні визначення і відсутність єдиної

думки щодо змісту «облікова політика». У таблиці 2 представлено визначення досліджуваної категорії у період її виникнення і впровадження в практику обліку підприємств.

Таблиця 2

Тлумачення поняття «облікова політика»

Автор	Визначення
Барановська Т.В.	Методологія, обрана підприємством
Білуха М.Т.	Спосіб ведення облікового процесу
Бутинець Ф.Ф.	Не просто сукупність способів ведення обліку, обраних відповідно до умов господарювання, а й вибір методики обліку, яка дає змогу використовувати різні варіанти відображення фактів господарського життя
Кулик В.А.	Система способів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, що використовується підприємством для інформаційного забезпечення прийняття економічних рішень та передбачає найбільш достовірне відображення фактів господарської діяльності
Ловінська Л.Г.	Сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються суб'єктом господарювання для ведення обліку, складання та подання звітності
Швець В.Г.	З одного боку, сукупність прийомів і методів, за допомогою яких здійснюють керівництво бухгалтерським обліком в Україні в особі уповноважених на те законодавчих та виконавчих органів влади, з іншого – сукупність конкретних методів і способів організації та форм бухгалтерського обліку, прийнятих підприємством на підставі загальних правил і особливостей господарської діяльності

Джерело: сформовано автором за [6, с. 781].

В сучасних дослідженнях сутність облікової політики також тлумачиться по-різному.

Так, А.О. Касич та О.В. Онищенко поняття облікової політики характеризують як сукупність способів і прийомів ведення бухгалтерського обліку, вибраних підприємством індивідуально з урахуванням специфіки його діяльності, для забезпечення необхідних результатів діяльності [5, с. 174].

Майже такої ж думки І.В. Чібісова і Д.В. Драченко, які відзначають, що облікова політика – це сукупність способів ведення бухгалтерського обліку, обраних підприємством як відповідних умов, тобто це порядок здійснення первинного спостереження, вартісного виміру, поточного групування і підсумкового узагальнення фактів господарської діяльності підприємства чи реалізація методу бухгалтерського обліку [17, с. 110].

Іншої думки М.О. Юнацький, який вважає, що облікова політика підприємства представляє собою комплексну концепцію, яка відображає систему регулювання бухгалтерського обліку [20, с. 161].

Облікова політика – це сукупність можливих принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством із метою раціоналізації та спрощення облікового процесу для складання та подання фінансової звітності, а також для підвищення ефективності діяльності підприємства [6, с. 782].

Будь-яке визначення, на нашу думку, є аргументованим, оскільки визначає облікову політику як основу ведення обліку на підприємстві. Проте, вважаємо, що облікова політика підприємства повинна бути адаптована для потреб управління. В підтвердження нашої позиції, відзначимо міркування Л.В. Гуцаленко, якою визначено облікову політику

одним із чинників, що впливають на адаптивність облікової системи. На думку дослідника адаптивність системи можлива за умови використання певних методичних прийомів [2, с. 39].

Але, найважливішим є те, як розуміє зміст облікової політики практикуючий бухгалтер, і як буде викладено це розуміння у розпорядчому документі про облікову політику (наказі, положенні, розпорядженні). Адже розробка та затвердження облікової політики є важливим етапом організації та ведення облікового процесу на підприємстві.

В наукових дослідженнях існує думка про доцільність розмежування організації бухгалтерського обліку та облікової політики різними розпорядчими документами [16]. Однак, враховуючи визначення облікової політики в законодавчій базі [7-9; 15] та власні дослідження [12, 138], вважаємо таке судження хибним, тому що облікова політика включає сукупність процедур бухгалтерського обліку, які визначають саме його організаційний аспект.

Як свідчить аналіз наукових досліджень, формування облікової політики підприємства може включати кілька етапів, серед яких виокремлюється від двох до шести. Підтримуємо переконання тих науковців [13, с. 83], якими обґрунтовано доцільність виокремлення двох стадій: організаційної та методичної.

Враховуючи вищевикладений матеріал представимо параметри облікової політики, зважаючи на законодавче визначення (рис. 1).

При цьому, Методичними рекомендаціями щодо облікової політики підприємств пропонується відображати у розпорядчому документі про облікову

Бухгалтерський облік

політику лише ті принципи, методи і процедури, щодо яких у нормативно-правових актах з бухгалтерського обліку передбачено більш ніж один

їх варіант, а також попередні оцінки, які використовуються підприємством з метою розподілу витрат між відповідними звітними періодами [6].

Рис. 1. Складові облікової політики відповідно до законодавства

Джерело: обґрунтовано автором.

З цього приводу слушною є думка, що при формуванні облікової політики по конкретному об'єкту обліку потрібно вибрати один варіант з кількох передбачених законодавчими актами та нормативними документами, що входять у систему нормативно-правового регулювання обліку в Україні, з урахуванням особливостей діяльності підприємства. В обліковій політиці слід відображати тільки ті положення обліку, що мають кілька дозволених чинним законодавством і нормативними документами варіантів застосування. Одноваріантні (однозначні) вимоги законодавчих актів і нормативних документів, що застосовують у системі обліку, не повинні знаходити відображення в обліковій політиці підприємства. У деяких випадках законодавчі акти та нормативні документи взагалі не містять точних рекомендацій щодо правил ведення обліку конкретного об'єкта або господарських фактів. Якщо нормативно-правова система регулювання обліку в Україні не встановлює варіанти ведення обліку за конкретним об'єктом, то при формуванні облікової політики підприємство самостійно розробляє відповідний варіант, виходячи з принципів ведення обліку і вимог чинного законодавства та нормативних документів [19, с. 50-51].

Тому, вважаємо, що перелік визначених законодавством принципів не потрібно зазначати в обліковій політиці, адже вони є обов'язковими до виконання і підприємство зобов'язане їх дотримуватися. Процедури обліку повинні бути

враховані, оскільки передбачають організацію облікового процесу. Через розкриття методів обліку визначатимуться альтернативні варіанти методики та методології обліку окремих об'єктів.

Слушною є думка В.М. Жука про те, що під час формування облікової політики необхідно враховувати особливості певної галузі [3, с. 239]. До процесу організації облікової політики слід підходити не формально, дублюючи окремі пункти нормативних положень, а виважено та обґрунтовано, з врахуванням галузі, специфіки технології виробництва [4, с. 32]. Таким чином, формування облікової політики окремо взятого підприємства залежить від особливостей його виробничо-господарської, комерційної та інших видів діяльності, організаційно-правової форми та законодавчого регулювання обліку.

Проведені дослідження наукових праць з питань облікової політики засвідчують про виокремлення такого її елемента – як оплата праці.

Беззаперечним є той факт, що оплата праці та виплати працівникам є одними із важливих об'єктів бухгалтерського обліку, адже облік оплати праці відображає різні складові підсистем обліку підприємства: фінансового – в частині відображення інформації про виплати працівникам та представлення даних у звітності, управлінського – формування собівартості продукції (робіт, послуг), податкового – розрахунків з бюджетом та фондами соціального страхування.

Необхідність деталізації елементів облікової політики в частині оплати праці широко обґрунтовується в наукових публікаціях.

Так, існує думка, що в наказі про облікову політику в частині обліку оплати праці необхідно відображати методи стимулювання, відповідальність за визначення яких, згідно з законодавством, покладена на власника підприємства. Основними з них є: визначення форм, систем, розмірів заробітної плати та інших виплат; встановлення системи заохочення та преміювання працівників; встановлення системи нормування праці; організація документування праці та її оплати та інші [1, с. 425].

Відобразити усі аспекти облікового процесу в обліковій політиці пропонує І.М. Щирба. Організаційний аспект відображає порядок організації роботи облікового апарату, методичний – вибрані способи обліку об'єктів, а технічний – реалізацію цих способів в документообороті, облікових регістрах тощо. На думку дослідника, у розділі облікової політики, що стосується організації облікових робіт на підприємстві необхідно відображати: перелік осіб, відповідальних за ведення обліку оплати праці та їх посадові інструкції; перелік центрів витрат та сфер відповідальності; комерційну таємницю та порядок її захисту; систему внутрішнього контролю тощо. У методичній частині облікової політики необхідно вказати: системи і форми оплати праці, що застосовуються на підприємстві; перелік робіт, які підлягають нормуванню; порядок визнання нарахованої суми виплат за поточними зобов'язаннями; порядок

нарахування виплат за невідпрацьований час, премій та інших заохочувальних виплат; варіант обліку витрат (з використанням рахунків всіх класів (0-9); з використанням рахунків всіх класів, крім рахунків класу 8 «Витрати за елементами»; з використанням рахунків всіх класів, крім рахунків класу 9 «Витрати діяльності»); перелік об'єктів витрат та об'єктів калькулювання тощо. Технічний аспект облікової політики щодо витрат підприємства на оплату праці повинен передбачити такі складові: робочий план рахунків в розрізі центрів витрат та центрів відповідальності; форми первинних документів по розрахунках з оплати праці; облікові регістри; схеми (графіки) документообороту; технологію обробки облікової інформації; склад, порядок і строки подання внутрішньої звітності; порядок проведення інвентаризації зобов'язань з оплати праці тощо [18, с. 192].

Н.В. Овсяк визначає, що основними питаннями, що підлягають відображенню в наказі про облікову політику в частині обліку оплати праці є: визначення системи та форми оплати праці; встановлення системи нормування праці; порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві [10, с. 164].

Як вважає В.С. Олійник, доцільно в облікової політики в частині виплат працівникам суб'єктів державного сектора (кримінально-виконавчої установи) в розпорядчому документі про облікову політику відображати детальний перелік елементів (табл. 3).

Таблиця 3

Елементи облікової політики кримінально-виконавчої установи в частині виплат працівникам

Елементи облікової політики	Можливі варіанти
1	2
Введення нових субрахунків (рахунків другого та третього порядків)	- зазначають нові субрахунки для кожної категорії працівників зі збереженням кодів (номерів) – субрахунків плану рахунків бухгалтерського обліку, затвердженого в установленому законодавством порядку
Програми виплат працівникам	- програми, визначені нормативно: програми поточних виплат, програми виплат при звільненні, програми інших виплат; - програма преміювання, пов'язана з результатами діяльності кожного працівника (установа визнає відсоток зобов'язання від економії фонду оплати праці)
Порядок визнання виплат працівникам	- зобов'язання – якщо працівник надав послугу в обмін на виплати, які будуть сплачені в майбутньому; склад, сума та строки зобов'язань зазначаються на початок і кінець звітного періоду; - витрати – якщо суб'єкт господарювання споживає економічну вигоду, що виникає внаслідок послуги, наданої працівником в обмін на виплати працівникам
Методи оцінки виплат працівникам	- систематичний метод; - спрощений метод (для обліку інших довгострокових виплат працівникам); - актуарні методи (для виплат по закінченні трудової діяльності); - метод нарахування прогнозованих одиниць (для виплат по закінченні трудової діяльності)
Спосіб розрахунку за виплатами працівникам	- через касу установи; - через банк (перерахування виплат на платіжні картки)
Строки виплати заробітної плати	- слід навести дати виплати авансу та заробітної плати, їх обґрунтування

1	2
Кількісні критерії і якісні ознаки суттєвості інформації в частині обліку виплат працівникам	- визначаються установою, якщо критерії не передбачені нормативно-правовими актами й запроваджуються виходячи з потреб користувачів інформації; суттєвою є інформація, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності
Джерела формування виплат працівникам	- обов'язкові надбавки, грошове забезпечення осіб рядового і начальницького складу, лікарняні за рахунок бюджетної установи, обов'язкові виплати; - спеціальний фонд установи: матеріальні допомоги, премії
Перелік і склад забезпечень	- установа визначає самостійно тільки у разі реструктуризації (припинення діяльності), виходячи з необхідності та доцільності
Документальне оформлення операцій	- зазначають форми первинних документів, аналітичні форми, які використовуються для обліку виплат працівникам, внутрішні нетипові форми документів, що розроблені самостійно установою
Методи стимулювання	Зазначити, які методи використовуються у конкретній установі: - премії, доплати, надбавки, інші заохочувальні та стимулюючі виплати; - оплата харчування, житла, частково або повністю оплачуваний проїзд працівників на роботу – і з роботи; - оплата освіти, санаторного лікування підвищення кваліфікації та інше

Джерело: сформовано автором за [11, с. 99-100].

Вчений вважає, що запропонований підхід до елементів облікової політики в частині виплат працівникам сприятиме поліпшенню якості обробки облікової інформації та підготовки звітності і забезпечить нормативну основу під час зовнішніх перевірок [11, с. 100].

Вище викладений матеріал засвідчує про відсутність єдиного підходу до облікової політики в частині оплати праці та виплат працівникам. Дослідження облікової політики сільськогосподарських підприємств різної організаційно-правової форми також підтверджує різнобічні варіанти елементів облікової політики (табл. 4).

Таблиця 4

Елементи облікової політики сільськогосподарських підприємств в частині заробітної плати

Елементи	Підприємство				
	ФГ «Вищесольчедайське»	ТОВ «Устя»	СВК «Трулівник»	ПСП «АФ Батьківщина»	АКПП «Золота нива»
Створення резерву для відшкодування витрат на виплату відпусток	+				
Затвердження системи оплати праці згідно колективного договору		+	+	+	
Облік витрат з використанням рахунків 9 класу	+	+	+		+

Джерело: сформовано за даними сільськогосподарських підприємств.

Все це пов'язано з відсутністю чітких рекомендацій на законодавчому рівні. Проте, якщо розглядати сутність облікової політики та думки науковців, то з певними пропозиціями можна погодитись, а з деякими – ні. Так, пропозиції щодо відображення в обліковій політиці посадових інструкцій, переліку робіт, які підлягають нормуванню, порядку нарахування виплат за невідпрацьований час, премій та інших заохочувальних виплат [18, с. 192], строків виплати заробітної плати, способу розрахунку за виплатами працівникам, джерел формування виплат

працівникам, методів стимулювання [1, с. 425; 11, с. 100], систем і форм оплати праці [1, с. 425; 11, с. 100], програм виплат працівникам, системи нормування праці [10, с. 164; 11, с. 100], на нашу думку є недоречним.

Безперечно можна стверджувати, що облікова політика повинна бути, свого роду, детальною інструкцією для працівника бухгалтерської служби. Але, якщо деталізувати усю сукупність вище зазначених пропозицій в обліковій політиці, то розпорядчий документ про облікову політику підприємства буде дублюватися з положеннями

інших нормативних документів і не буде відповідати змісту політики саме обліку. Разом із цим, варто зазначити, що для відображення питань з оплати

праці та виплат працівникам законодавством передбачено формування відповідних нормативних документів на підприємстві (рис. 2).

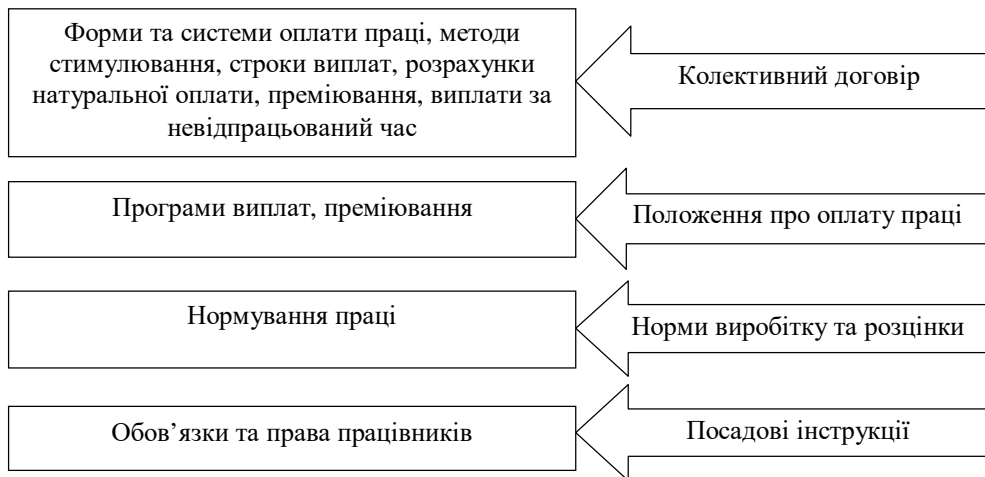

Рис. 2. Нормативне регулювання оплати праці та заробітної плати на рівні підприємства

Джерело: сформовано автором.

Таким чином, вважаємо, що елементами облікової політики в частині оплати праці та виплат працівникам повинні бути лише ті, що визначають альтернативні варіанти системи обліку та формування звітності: рахунки, субрахунки, рахунки другого та третього порядку; перелік власної розроблених форм первинних документів для формування управлінської звітності; графік документообороту; створення резерву для відшкодування витрат на виплату відпусток. Усі приведені елементи можна відображати по змісту розпорядчого документу про облікову політику або ж виносити як додатки до нього.

Висновки. За результатами проведеного дослідження встановлено, що облікова політика – це узагальнення альтернативних варіантів облікового процесу на підприємстві. Облікова політика априорі є лібералізацією процесу обліку. Вдало сформована облікова політика впливає не лише на об'єктивність відображення інформації у звітності, а й на ефективність управління підприємства і планування стратегічних цілей його діяльності. Тому, вважаємо, що облікова політика підприємства – це сукупність методів і процедур бухгалтерського обліку, використовуваних суб'єктом господарювання для адаптації облікової системи потребам управління.

Облікова політика в частині оплати праці та виплат працівникам повинна містити лише ті елементи, які на законодавчому рівні мають декілька варіантів організаційного та методичного аспектів обліку.

4 Список використаних джерел

1. Бутинець Ф. Ф., Олійник О. В., Шигун М. М., Шулепова С. М. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник. Житомир: ЖІТІ, 2001. 576 с.
2. Гуцаленко Л. В. Адаптивна система обліку і контролю результатів діяльності сільськогосподарських підприємств: монографія. К.: ННЦ ІАЕ, 2010. 372 с.
3. Жук В. М. Формування облікової політики підприємств туристичної сфери. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія:*

Економічні науки. 2015. № 2. С. 238-242.

4. Золотницька Ю. В. Облікова політика суб'єктів суспільного інтересу в умовах реформування системи бухгалтерського обліку. *Облік і фінанси.* 2017. № 4. С. 28-32.

5. Касич А. О., Онищенко О. В. Еволюція наукових підходів до формування облікової політики підприємства. *Вісник КрНУ ім. М. Остроградського.* 2013. Випуск 1 (78). С. 172-180.

6. Король Г. О., Ізвєкова І. М., Ясногор О. О. Сутність поняття «облікова політика» та методичні підходи до його формування в умовах підприємства. *Економіка і суспільство.* 2017. Випуск 8. С. 780-784.

7. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємств: Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 635 [Електронний ресурс]. URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382876&cat_id

8. Методичні рекомендації щодо облікової політики суб'єкта державного сектору: Наказ Міністерства фінансів України від 23.01.2015 р. № 11 [Електронний ресурс]. URL: <https://buhgalter.com.ua/zakonodavstvo/metod-recomendacii-buhobliku-subektiv-derjavnogo-sektoru/metodichni-rekomendatsiyi-shchodo-oblikovoyi-politiki/>

9. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» [Електронний ресурс]. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_020

10. Овсюк Н. В. Облікова політика підприємства в частині оплати праці. *Вісник Житомирського державного технологічного університету.* 2012. № 4(62). С. 162-165.

11. Олійник В. С. Облікова політика як складова бухгалтерського обліку виплат працівникам у кримінально-виконавчих установах. *Управління розвитком.* 2016. № 2 (184). С. 96-101.

12. Подолянчук О. А. Облік доходів сільськогосподарських підприємств: теорія і практика: монографія. Вінниця: ПП «ТД «Едельвейс і К», 2010. 276 с.

13. Правдюк Н. Л. Формування облікової політики в управлінні сільськогосподарськими підприємствами. *Економіка АПК.* 2005. № 8. С. 79-85.

14. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

15. Про облікову політику: Лист Міністерства фінансів України від 21.12.2005 р. № 31-34000-10-5/27793 [Електронний ресурс]. URL: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=58984&cat_id=34931

16. Фабіянська В. Ю. Сутність організації бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/5805/1/Фабіянська В..pdf](http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/5805/1/Фабіянська%20В..pdf)

17. Чібісова І. В., Драченко Д. В. Сутність облікової політики підприємства. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2016. Випуск 1(55). С. 108-111.

18. Щирба І. М. Сутність облікової політики підприємства щодо витрат на оплату праці та факторів впливу на її формування. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2009. Серія: економічні науки. Вип. 4(50). С. 191-193.

19. Щирба М. Т., Щирба І. М. Облікова політика в системі економічної безпеки підприємства. *Наукові записки*. 2013. № 1(42). С. 48-59.

20. Юнацький М. О. Концептуальна основа формування облікової політики підприємства для цілей бухгалтерського обліку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Випуск 6. Ч. 3. С. 159-163.

4 References

1. Butynets, F. F., Oliinyk, O. V., Shyhun, M. M., Shulepova, S. M. (2001). Orhanizatsiia bukhhaltenskoho obliku [Organization of accounting]. Zhytomyr: ZhITI.

2. Hutsalenko, L. V. (2010). Adaptivna systema obliku i kontroliu rezultativ diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv [Adaptive system of accounting and control of the performance of agricultural enterprises]. Kyiv: NNTs IAE.

3. Zhuk, V. M. (2015). Formuvannia oblikovoi polityky pidpriemstv turystychnoi sfery [Formation of accounting policy of tourism enterprises]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky*, (2), 238-242.

4. Zolotnytska, Yu. V. (2017). Oblikova polityka subiektiv suspilnoho interesu v umovakh reformuvannia systemy bukhhaltenskoho obliku [Accounting policy of entities of public interest in the terms of reforming the accounting system]. *Oblik i finansy*, (4(78)), 28-32.

5. Kasych, A. O., Onyshchenko, O. V. (2013). Evoliutsiia naukovykh pidkhodiv do formuvannia oblikovoi polityky pidpriemstva [Evolution of scientific approaches to the formation of enterprise accounting policy]. *Visnyk KrNU im. M. Ostrohradskoho*, (1(78)), 172-180.

6. Korol, H. O., Izviekova, I. M., Yasnohor, O. O. (2017). Sutnist poniattia «oblikova polityka» ta metodychni pidkhody do yoho formuvannia v umovakh pidpriemstva [The essence of the concept of «accounting policy» and methodological approaches to its formation in the conditions of the enterprise]. *Ekonomika i suspilstvo*, (8), 780-784.

7. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2013). Metodychni rekomendatsii shchodo oblikovoi polityky pidpriemstv [Methodical recommendations on the accounting policies of enterprises]. Retrieved from http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=382876&cat_id

8. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2015). Metodychni

rekomendatsii shchodo oblikovoi polityky subieкта derzhavnoho sektoru [Methodical recommendations on accounting policy of a public sector entity]. Retrieved from <https://bukhalter.com.ua/zakonodavstvo/metod-rekomendatsii-buhobliku-subiektiv-derzhavnogo-sektoru/metodichni-rekomendatsiyi-shchodo-oblikovoyi-politiki/>

9. International Accounting Standards Board. (2003). IAS 8 Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors. Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_020

10. Ovsyuk, N. V. (2012). Oblikova polityka pidpriemstva v chastyni oplaty pratsi [Accounting policy of the enterprise in terms of labor remuneration]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu*, (4(62)), 162-165.

11. Oliinyk, V. S. (2016). Oblikova polityka yak skladova bukhhaltenskoho obliku vyplat pratsivnykam u kryminalno-vykonavchykh ustanovakh [Accounting policy as a component of accounting of payments to employees in penitentiary institutions]. *Upravlinnia rozvytkom*, (2(184)), 96-101.

12. Podolianchuk, O. A. (2010). Oblik dokhodiv silskohospodarskykh pidpriemstv: teoriia i praktyka [Accounting for incomes of agricultural enterprises: theory and practice]. Vinnytsia: PP «TD «Edelveis i K».

13. Pravdiuk, N. L. (2005). Formuvannia oblikovoi polityky v upravlinni silskohospodarskymy pidpriemstvamy [Formation of accounting policy in the management of agricultural enterprises]. *Ekonomika APK*, (8), 79-85.

14. Verkhovna Rada Ukrainy. (1999). Pro bukhhaltenskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini: Zakon Ukrainy [About Accounting and Financial Reporting in Ukraine: The Law of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

15. Ministerstvo finansiv Ukrainy. (2005). Pro oblikovu polityku [About Accounting policy]. Retrieved from http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article?art_id=58984&cat_id=34931

16. Fabiianska, V. Yu. (2014). Sutnist orhanizatsii bukhhaltenskoho obliku [The essence of the organization of accounting]. Retrieved from <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/5805/1/Fabiianska%20V..pdf>

17. Chibisova, I. V., Drachenko, D. V. (2016). Sutnist oblikovoi polityky pidpriemstva [The essence of the accounting policy of the enterprise]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, (1(55)), 108-111.

18. Shchyryba, I. M. (2009). Sutnist oblikovoi polityky pidpriemstva shchodo vytrat na oplatu pratsi ta faktoriv vplyvu na yii formuvannia [The essence of the accounting policy of the enterprise on labor costs and factors affecting its formation]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Serii: ekonomichni nauky*, (4(50)), 191-193.

19. Shchyryba, M. T., Shchyryba, I. M. (2013). Oblikova polityka v systemi ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Accounting policy in the system of economic security of the enterprise]. *Naukovi zapysky*, (1(42)), 48-59.

20. Yunatskyi, M. O. (2016). Kontseptualna osnova formuvannia oblikovoi polityky pidpriemstva dlia tsilei bukhhaltenskoho obliku [The conceptual basis for the formation of the accounting policy of the enterprise for accounting purposes]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, (6), Vol. 3, 159-163.